

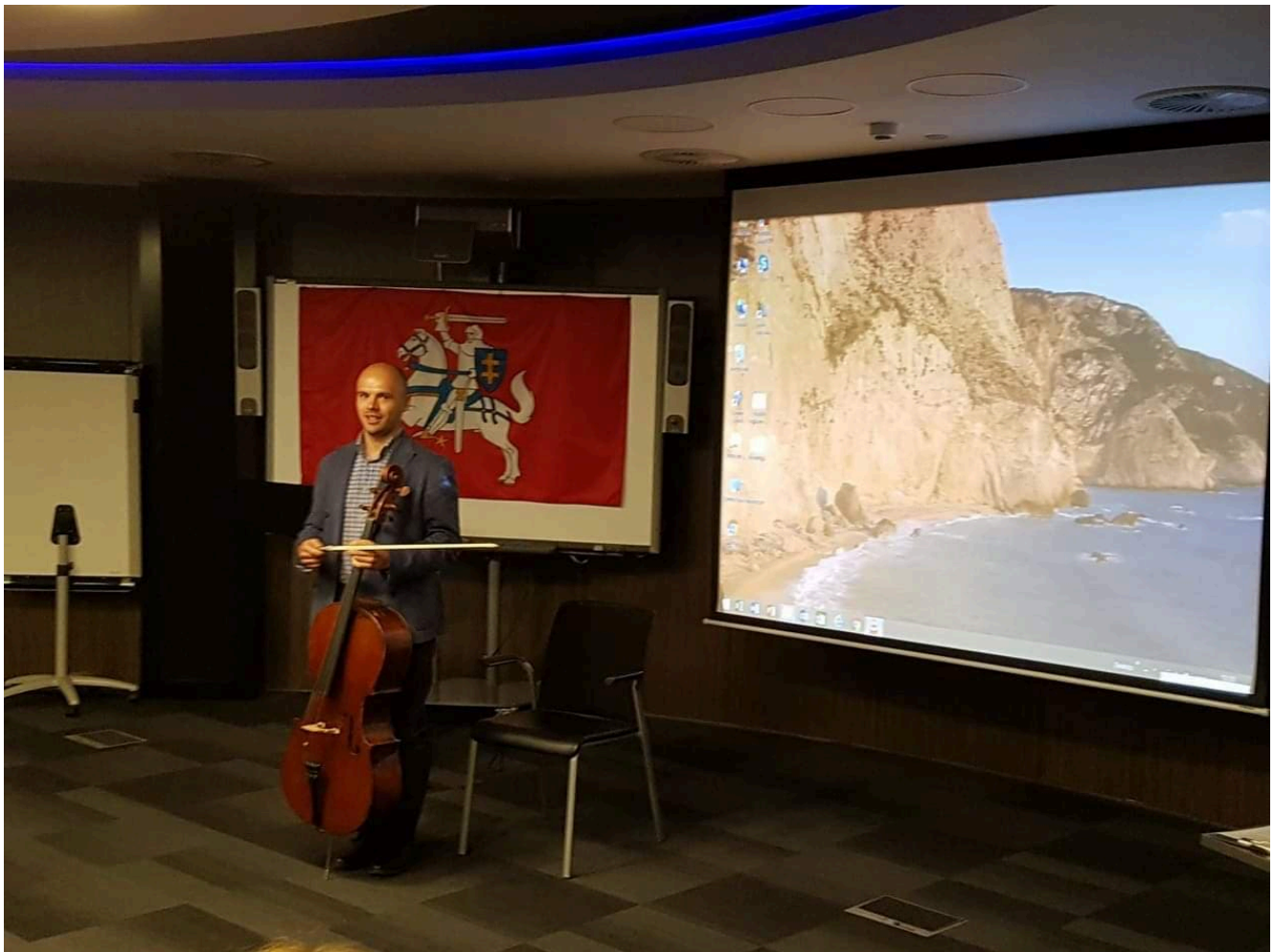
Bendruomenių „metaforos“ iš patirties Kipre

Dalia STAPONKUTĖ

Prieš trejetą mėnesių Kipre susibūrė jaunatviška ir dinamiška lietuvių bendruomenė. Nors ji dar „šviežia ir trapi“, tačiau unikali savo sudėtimi, profesinių įgūdžių įvairove, įdomiais charakteriais, tikslais ir netgi rėmėjais. Jau vien ką reiškia stiprus „Lewben Group“ ir Kipro „Deloitte“ petys! Bendruomenės susibūrimo faktas išjudino daug rusenusių tautiečių iniciatyvų. Įsiliepsnojusios jos dabar plaikstosi į visas puses kaip laužo ugnis, o gal ošia kaip ištirpusio sniego upė, besileisdama nuo kalnų ir ieškodama savo vagos.

Susibūre? Ką tai reiškia? Suskubo kurtis naujos lietuvių mokyklėlės ir atsigauti senosios, į klubus susitelkė menininkai, mamos, kosmetologės, kulinarai, baikeriai ir kapitonai... Išryškėjo ir lietuvių charakteris: kol niekas nieko nejudino, gyvenimas tekėjo ramiai, tačiau tereikėjo sušukti, kad išrinkta „taryba“, ir atsivėrė arena naujoms arba neišsakytomis emocijoms, organizacinio raštingumo arba neraštingumo pamokoms, palaikymui arba pasipriešinimui. Tai liudija gerą žinią, kad esame vienas kitam neabejingi, anaipol, ir lig šiol tyliai stebėjome vienas kito gyvenimą iš tolo kaip kokie medituotojai, sėdintys ant jūros kranto ir žvelgiantys į pavienius laivelius tarp bangų, kol jie nepriplaukė prie mūsų. Tarp mūsų vis dar gyvas Robinzono Kruzo simptomas, verčiantis manyti, kad „saloje“ esame vieninteliai lietuviai, puikūs ir nepakartojami, išsikėlę vėliavą, bet anksčiau ar vėliau suvokiame, kad mūsų – ne vienas ir tokių „robinzonų“ irgi – ne vienas. Svarbiausia, „sala“ parodo (pradžiugindama arba nuvildama), kad ne mes ją, o ji mus įveikia, mokydama naujos rutinos, paversdama mus „vietiniais“ ir, iš esmės, pasisavindama mus. Kad ir kokiais egzotiškais pasaulio vardais besivadintume, ateina diena, kai pagalvojame apie savo savastį ir pasidaro smalsu, ar

tebegyvename pasaulyje kaip lietuviai, ar jau nebe? Kitaip tariant, susirūpiname vienas kitu – nes prigimties juk nepakeisi, nes lietuviai vienas kitam yra neišsemiamos nuostabos resursai, gerų ir nelabai gerų emocijų lobiai. Nors lietuvis labiau už viską vengia ir bijo priklausomybės nuo kito lietuvio, vis dėlto be kito lietuvio jis negali. Jeigu ne draugystė, tai kito lietuvio nervai yra labai svarbūs, kad galėtume nusitvėrę jų kaip Ariadnės siūlo eiti į šviesą. Tokia ta mūsų meilė...

Roberto Grodo violončelė šių metų Vasario 16-ąją Nikosijoje

Sunku pasakyti, kuo šiandien skiriasi „senos“ lietuvių bendruomenės nuo „naujų“. Visur panašūs džiaugsmas ir sunkumas, bet „klonais“ jų irgi nepavadinsi, nors registracijų ir projektų pinklės, tautinės šventės, kokteiliai ir „dreskodai“ paverčia jas identiškais. Tačiau žvelkime į savo bendrą veiklą pozityviai. Tik ne taip pozityviai, kad virstume fundamentalistais be humoro jausmo ir nedrįstume atvirai pajuokauti dėl savo kvailysčių ir klaidų, nes klystame visi vienodai dažnai. Pirmoji klaida – manyti, kad bendruomenė „restauruos“ mūsų ar mūsų vaikų lietuviybę, nes savo įstatuose sakome, jog pagrindinis mūsų, bendruomenių, tikslas –

lietuvybės išsaugojimas arba puoselėjimas. Lietuvybė svetur? Betgi ji niekur neišnyksta, atvirkščiai – sulig ryškiu kitos kultūros kontrastu ji tik atsinaujina, įgauna netikėtų atspalvių, atsiveria ir net „antrina“ lietuvybei. Kadangi lietuvių bendruomenės užsienyje dabar „globoja“ ne kultūros, o užsienio reikalų ministerija, tai galima priminti, kas seniai žinoma – dauguma lietuvių bendruomenių narių šiandien galėtų nesunkiai atlikti politinį-diplomatinį, ne tik socialinį-kultūrinį vaidmenį. Pristatant Lietuvą svetur, bendruomenės galėtų būti ne tik „simbolinėmis“, bet ir tikromis ambasadomis, ir sutaupyti milijonus nedidelės valstybės biudžeto eurų, skiriamų naujos ambasados kūrimui. Tada ir garbės konsulais galėtų būti ne „solidžios banko sąskaitos“ savininkai, o Lietuvai nusipelnę ar ja besidomintys žmonės, kaip antai filosofo Leonido Donskio būta Suomijos garbės konsulo, nes Helsinkio universitetas buvo vienas iš jo Alma Mater... ir taip toliau. Tačiau toks „sufleris“ skamba kaip naivus pokštininkas, ir ne tik „skamba“. Tai dėl daugybės priežasčių neįmanoma, nors ir atrodytų logiška. Įmanoma tik svajoti juokaujant. Tokiu būdu į bendruomenės skverbiasi komiška formuluotė „saugoti lietuvybę“ kaip nekaltybę, kaip prisakė motina ir tėvas tėvynė, o bendruomenių veikla prisotinama prasmių: jos ir ambasadoriai, ir kultūros židiniai, ir turizmo konsultantai, ir užjūrio firmos. Iš tikro jos simboliškai vadinamos „ambasadomis“, tačiau jose neretai esama visko, išskyrus dalyvavimą didžiojoje Lietuvos politikoje. Arba atvirkščiai – bendruomenės per projektų veiklą įtraukiamos į didžiąją Lietuvos politiką, bet tik iš dalies. Ekonomiškai lyg ir viskas aišku, nes projektas lygu pinigai už „aktualią nūdienai“ veiklą, tačiau esama daug prasminės painiavos, sukeliančios eiliniam žmogui klausimą „o kam reikalingos tos bendruomenės“? Gal todėl atėjęs į naują bendruomenę žmogus, jaunas žmogus, kartais ima ir pasako: „Manęs nedomina politika, bet man reikia projekto mokyklai? Jau seniai apie tai svajoju. Ką? Negalite? Tai kokia jūs bendruomenė? Bursiu kitą.“ Ir įkuria klubą. Arba neįkuria, tačiau bendruomenė jo „nedomina“, nes ten, jo, dar nepatyrusio žmogaus, suvokimu, dominuoja „kažkokia politika“. Tai yra, tikroji bendruomenės prasmė – burtis ir kurti bendruomenę kartu, ne per savaitę, o per kelis metus, kol susiformuoja jos vertybės – pasimeta dėl skubėjimo registruotis ir „įsisavinti lėšas“, dėl tikrovės, kuri svetima bendruomenių gyvenimui. Tad antroji klaida – manyti, jog registruotos bendruomenės ir „projektai“ yra tikrasis bendruomenės „išganymas“. Bendruomenė gali būti organizuota, nebūdama registruota. Bendruomenė kaip projektas – yda, čiulpianti iš bendruomenės kūrybingumą ir, beje, lietuvybę, nes projektai kaip krūva biurokratinių „verstinės“ kalbos direktyvų, besismelkiančių į mūsų kasdienę kalbą lyg skaitmeniniai „baitai“, verčia mus kalbėti tarpusavyje ne lietuvių, o „formulių“

kalba. Tai „išsausina“ marias laiko, o kartais – ir brangias susirinkimo valandas, ir galima mirti iš troškulio. Regis, kuo mažiau priklausomybės nuo projektų ir kuo daugiau išradingumo, tuo geriau bendruomenės sveikatai. Paradoksalu šitaip kalbėti, ar ne? Taip. Tačiau ne visur, Dieve švenčiausias, Tave turi pakeisti Projektas, ir ten, kur laiką galima skirti giesmei ar eilėraščiui, nesukime sau galvos dėl sąskaitų. Bendruomenėje – kaip gyvame kūne, kaip žmonių gyvenimo katilė – sąskaitos visad „susiveda“. Tai gali patvirtinti ir matematikos, buhalterijos, finansų ir ekonomikos mokslų ragavęs bendruomenės išdininkas Gediminas Burba. Bendruomenėje mes visi laikini, tačiau mūsų laikinumas rašo amžinybės istoriją. Bendruomenė – tai gyvenimo laikas kartu. Tai – atpalaiduotos kalbos erdvė, kai susirenki su bičiuliais verandoje ir su malonumu „perkuri“ visą pasaulį iš naujo, išsprendi Kipro problemą ir prieštaravimus Lietuvos Seime, susvetimėjimą Europos Sąjungos mastu dėl pabėgėlių, „sukuri“ Emigrantų partiją, po to lieki nakvoti pas bičiulį, nes nebevažiuoja net taksi. Kuo mažiau gyvenimą sunkinančių projektų ir gestų... Kuo daugiau namų jausmo neprognozuojamos politikos pasaulyje. Juk šito visi iš tikro norėtume, ar ne?

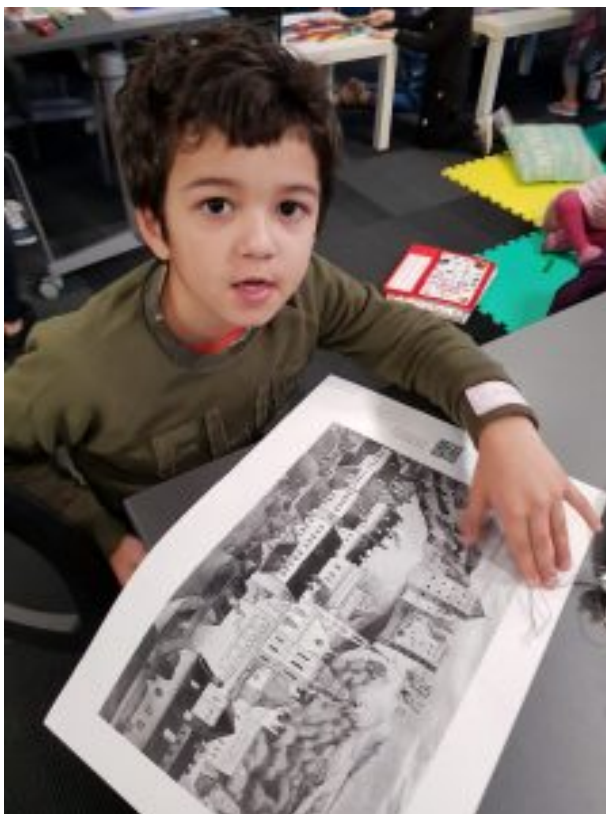
Pamokų ciklas „Lietuvos istorija ir tautiniai simboliai“, Nikosija

Į bendruomenės buriamės atsinešdami, pirmiausia, jausmus, ir ne tik patriotinius. Esama žmonių, kuriems tai – vienintelė erdvė „išsikalbėti“, kaip sakoma, patirti „demokratijos“ mokyklą. Esama ir tokių, kurie, atvirkščiai, ateina patylėti ir

pasidairyti arba kuriems reikia ateiti ir kažkam pasakyti „aš nenoriu intrigų“, nors tuo pareiškimu būtent jų ir ieško. Žmogui, kuris galvoja apie save kaip apie „angelą“, bendruomenė gali atverti jo „despotiškas“ savybes, o tam, kuris galvoja apie save kaip apie „niekam tikusį“, parodyti, kad jis gali vadovauti mažų mažiausiai ministerijai. Bendruomenė gali veikti „terapiškai“ arba atvirkščiai – „užgniaužti“, ir tada žmogus, visa tai jausdamas, renkasi būti joje arba nebūti. Tačiau tai yra jo asmeninis laisvas pasirinkimas. Iš pradžių sunkiausia būna tiems, kurie suburia bendruomenę. Juos kurį laiką persekioja atsakomybės jausmas ar rūpestis, kad viskas eitųsi sklandžiai, tačiau tuo bendruomenė ir skiriasi nuo partijos ar firmos, kad joje kur kas daugiau gyvybės ir tolerancijos skirtybėms, ir ji pati sau vadovauja, persikuria, apsivalo nuo nereikalingų emocijų, vėl juda pirmyn kaip gyvenimo srautas. Trečioji klaida – manyti, kad bendruomenės lyderis turi būti ir jos vadovas. Tam, kuris suburia bendruomenę, ji nebepriklauso. Jis jai – taip pat. „Lyderiai“ bendruomenėje neretai nuobodžiauja, be to, jie greitai įgrįsta žmonėms, nes jų vaidmuo, kaip sakoma, „išjudinti vandenį“. Vanduo gi, ilgai judinamas, susidrumsčia ir gali net apversti uždarą indą, tada – sudiev, turiny. Bendruomenė yra lyderystei jautrus organizmas ir jai labiausiai reikia ramybės ir gerumo, pauzių ir apmąstymo laiko, randant geriausią bendrabūvio būdą. Aktyvus lyderis gali leisti į kelią, tapti pilotu ar suburti dar vieną bendruomenę, o jau susibūrusiai, ypač pirmomis dienomis – kaip ir kūdikiui po gimimo – reikia ramybės ir globos. Gerumo. Hiperaktyvūs lyderiai, pirmininkai ar prezidentai, siekiantys būti pirmose gretose ir nuolat „matomi“, gali būti ydingi ne tik bendruomenei, bet ir visai šaliai, nes jų aistra kontroliuoti neleidžia galvoti. Be ramios minties nebūna tobulesnio rezultato. Tobulybėje – saikas. Ramybę skleidžiantis vadovas – auksas. Norisi paminėti, kad šia prasme Kipro lietuviams pasisekė, nes bendruomenės pirmininke panoro būti diplomatiškoji pedagogė Ernesta Kazlauskaitė, neseniai atsivežusi Kipran vieną įdomiausių bendruomeninių patirčių iš Bulgarijos – šalies, kurios istorija darė įtaką ir Jonui Basanavičiui. Rytų ir Vidurio Europos šalyse dėl istorinių aplinkybių, jungusių šias šalis įvairiausiais saitais, įskaitant ir intelektą, išliko nors ir mažos, tačiau intelektualios bendruomenės, kurių palikimas turėjo ir dar turės neįkainojamą kultūrinę ir politinę vertę.

Lietuvių pamokėlė Nikosijoje

Lietuvių pamokėlė Nikosijoje

Ketvirta, klaidinga galvoti, kad technologijos šiandien labai padeda burtis. Padeda tik kalbantiems tais pačiais „baitais“, t. y. panašiai galvojantiems, nes mintys, kurias paskubomis išreiškiame virtualioje erdvėje, yra ne kalba, o „baitai“. Šiandien bendravimas yra gerokai lėtesnis nei prieš šimtmetį, kai bendrauta laiškais. Kol žinia nuskrieja per palydovą į kitą miesto galą, ji keičiasi, transformuojasi ir žmogus kitame miesto gale retai kada perskaito ją adekvačiai, nes žinutė ateina greičiau nei žmogiška mintis. Ji tarsi kviečia į dvikovą, nedelsiant. Driokstelime atsakymą, išsitraukiame špagą, ji atsimuša į sieną, paskui ją tiesiname, vargstame ir gaišiname brangų gyvenimo laiką be rezultato, nes kovojame ne su pašnekovais, o su palydovais, „satelitais“: darosi kosmiškai apmaudu, kai dešimtą kartą vėl gauni tą patį klausimą, nes žmogus nesuprato, o tu nesugebėjai paaiškinti. Tad geriau siųstume vienas kitam atvirukus arba leistume laiškus karveliais... Mūsų filosofas Alphonso Lingis mokė, kad kalba skirta ne tik perduoti informacijai, ji skirta ir metaforoms, tačiau bendruomenėje už kokią nors aštrią metaforą ar taisyklingo sakinio įtampą galima ir susideginti arba būti sudegintam. Tad kuo mažiau virtualios ir „išmanios“ bendruomenės. Būkime tikra ir „neišmani“ bendruomenė... Dėstykite vaikams mokyklose Albert'ą Camus, ką ir daro, kalbėdama apie Užgavėnes, šio filosofo darbų specialistė, istorikė Rūta Gaidytė, sakydama: „Lietuviškos mokyklos koncepcija paaiškėja ne tik per tautinį, bet ir per tarptautinį palikimą.“

Bendruomenė, bendravimas, bendrabūvis, bendrumas, bendrinimas... Visa tai jaudina kaip žmonių buvimo kartu reiškiniai. Viena vertus, tikrai vertėtų žiūrėti į bendruomenę kaip į reiškinį, virsmą, tapsmą, o ne kaip į darinį, organizaciją ar firmą. Kita vertus, egzistuoja ir sambūrio ribos – juk tai nėra gauja, minia, užstalė. Susibūrus bendruomenei, naujam jos nariui sunkiausia apsibrėžti sau pačiam, „ką ji man reiškia“, „kodėl noriu būti jos nariu“. Kiekvienas tai suvokia, remdamasis savo asmenine patirtimi, galimybėmis ir poreikiais. Vieni ateina į bendruomenę kaip į „tarnybą“, tikėdamiesi registracijos sertifikato, kvitų už paaukotus dešimt eurų, o jei šito nėra, apsisukę ant kulno išeina nusivylę, neva „jūs man nieko negalite duoti“, kiti tikisi labdaros ir vos ne bažnytinių apeigų, tretieji nemokamų mokyklų ir kokteilių, ketvirtieji tiesiog nori būti kartu bet kuria kaina, penktieji yra apsigimę aukotojai ir dovanotojai, šeštieji tiki, kad bendruomenėje įvyks jų lietuviybės restauracija, septintieji – iš nostalgijos, aštuntieji – dėl vaikų kalbos, ir taip toliau.

Padėkos lenta KiLB rėmėjams

Ir visų rankose – bendruomenės likimas. Kaip ten bebūtų, ne iš karto suprantame, kad bendruomenė – tai istorinis procesas, virsmas, tapsmas ir kad nesi narys vien dėl to, jog esi lietuvis.

Galite apsilankyti ir mūsų puslapyje Facebook'e: <https://www.facebook.com/KiproLietuviuBendruomene/>

Kipro Lietuvių Bendruomenės (KiLB) archyvo nuotraukos

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

